

Alþingi
nefndarsvid@althingi.is
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 2. nóvember 2018

Málefni: Umsögn um frumvarp til laga um heilbrigðisþjónustu o.fl. (dvalarrými og dagdvöl), 185. mál.

Vísað er til tölvupósts frá velferðarráðuneytinu dags. 17. október sl. þar sem Samtökum fyrirtækja í velferðarþjónustu (hér eftir nefnt „SFV“) er gefinn kostur á umsögn um frumvarp til laga um heilbrigðisþjónustu o.fl. (dvalarrými og dagdvöl).

Fyrir Alþingi liggur frumvarp til laga um breytingu á lögum um heilbrigðisþjónustu nr. 40/2007, lögum um málefni aldraðra nr. 125/1999 og lögum um sjúkratryggingar nr. 112/2008. Með frumvarpinu verður heimilt að samþykkja dvöl í dvalarrýmum og dagdvöl fyrir þá sem yngri eru en 67 ára ef þörf krefur, vegna heilsufars þeirra. Þá er gert ráð fyrir að ákvæði um dvalarrými og dagdvalarrými fari inn í lög um heilbrigðisþjónustu og sjúkratryggingar. Einnig er undirstrikað að í dagdvöl skuli vera hjúkrunarþjónusta auk aðstöðu til þjálfunar og læknisþjónustu.

Fyrir um sex árum var lögum um málefni aldraða breytt á þann veg að einstaklingar sem eru yngri en 67 ára geta nú búið á hjúkrunarheimilum fyrir aldraða, enda hafi þeir verið metnir í þörf fyrir slíka dvöl af færni – og heilsumatsnefnd. Samkvæmt upplýsingum frá Sjúkratryggingum Íslands eru um 8% allra einstaklinga í hjúkrunarrýmum sem falla undir rammisamning SÍ fyrir hjúkrunarheimili, undir 67 ára aldri. Þeir geta verið einstaklingar í sérstökum geðhjúkrunarrýmum eða einstaklingar sem þjást af heilabilunarsjúkdómi þrátt fyrir ungan aldur. Hluti af þessum einstaklingum eru hins vegar ungir einstaklingar sem eru með einhvern sjúkdóm eða hreyfihömlun sem gerir það af verkum að þeir þurfa umtalsverða umönnun og geta ekki verið í sjálfstæðri búsetu, þrátt fyrir að andleg færni sé í góðu lagi. Bent er á að þessi þróun hefur átt sér stað án aðkomu eða vilja stjórnenda hjúkrunarheimila, enda stýrir færni – og heilsumatsnefnd því hvaða einstaklingar fara inn á hjúkrunar – og dvalarheimili.

Eðli málsins samkvæmt, geta þessir ungu heimilsmenn hjúkrunarheimila (sem og dvalarheimila ef frumvarp þetta verður samþykkt óbreytt) búið á hjúkrunar – eða dvalarheimilum árum og jafnvel áratugum saman. Þó mjög æskilegt sé að þessir einstaklingar fái búsetu þar sem veitt er þjónusta við hæfi, er spurning hvort hjúkrunar – eða dvalarheimili fyrir aldraða séu rétta búsetuúrræðið fyrir þennan hóp, sem hefur oft á tíðum allt aðrar þarfir, þrjár og væntingar um lífsgæði heldur en almennir íbúar hjúkrunarheimila þar sem meðalaldurinn er um 85 ár. Þarfir hópsins eru oft aðrar heldur en öldrunarstofnanir geta sinnt þar sem þjónustan er sérhæfð að þörfum og áhuga fólks sem er vel yfir áttrett. Ungir einstaklingar hafa almennt mun meiri þörf fyrir samneyti við aðra; vilja komast í bíó, á kaffihús eða námskeið og hafa annan tónlistarsmekk og matarsmekk og vilja njóta samveru með sínum jafningjum og jafnöldrum.

Einstaklingur sem kemst inn í hjúkrunar – eða dvalarrými í dag sökum öldrunar og afleiðinga sjúkdóma, er hins vegar í allt annarri stöðu. Allar kröfur til hjúkrunarheimila, skyldur þeirra og skipulag, miðast við þennan hefðbundna heimilismann, hinn aldraða einstakling. Ungu einstaklingar sitja því of oft inni á öldrunarstofnunum í röngu umhverfi, í röngu úrræði og sú þjónusta sem er í boði er ekki við þeirra hæfi. Telja SFV það ekki vænlegt að þessi þróun sem orðið hefur varðandi hjúkrunarrými, nái til dvalarrýmanna líka.

Þá er rétt að benda á að sú aðgerð að breyta einsleitum hópi þjónustuþega (aldraðra) inni á stofnun í flóknari og margbreytilegri hóp, eins og gert er ráð fyrir í frumvarpinu, felur í sér aukinn kostnað. Það segir sig sjálft að samlegðaráhrif minnka og breyta þarf þjónustunni að vissu leyti. Daggjöld dvalarrýma eru í dag ríflega 15þúsund krónur á dag (þ.e. dvalarkostnaðurinn og grunnheilbrigðisþjónustan). Það daggjald á að standa undir öllum þörfum hins aldraða, þ.e. morgunmat, hádegismat, síðdegiskaffi, kvöldmat og kvöldhressingu, starfsmanni til að aðstoða einstaklinginn við daglegar athafnir, eins og klæða sig, þrifa sig o.frv. Ræstingu á heimilinu, lækniþjónustu heimilismanns, sérfræðilæknaþjónustu, lyfjakostnaði, þjálfun og endurhæfingu o.frv. o.frv. Daggjaldið stendur ekki undir þessum kostnaði í dag. Ekkert kostnaðarmat er í frumvarpinu á þeim breytingum sem felast í að þessi þjónusta tilheyri ekki lengur hinum öldruðu, heldur stærri og fjölbreyttari hóp með aðrar þjónustuparfir. Ekki er hægt að fallast á slík vinnubrögð.

Tilgangur þessa lagafrumvarps er einnig að bjóða yngra fólki inn í dagdvalir fyrir aldraða. Þó þetta henti örugglega í einhverjum tilvikum væri þá nauðsynlegt að sjá boðað að setja ætti á fót sérstakar dagdvalir fyrir þá sem yngri eru. Slík starfsemi væri talsvert ólík almennum rekstri dagdvala í dag, en því miður virðist ekki sem það sé ætlunin enda tekið fram að ekki sé gert ráð fyrir fjölgun dagdvalar – eða dvalarrýma samhliða setningu þessara laga. Ungir einstaklingar verða því með þessu í mörgum tilfellum settir í þá stöðu að vera í röngu úrræði stóra hluta lífsins og sú þjónusta sem sé í boði sé ekki við þeirra hæfi. Ekki nóg með það, þá gætu sumir einstaklingar jafnvel misst réttindi sín til þjónustu sveitarfélaga með því að fara í slík úrræði.

Fyrir utan þetta er spurning hvort rétt sé að fækka rýmum fyrir aldraða með því að hafa ungt fólk í rýmum. Nægur er vandinn fyrir, varðandi of fá hjúkrunar -, dvalar – og dagdvalarrými og fer hann ennfrekar vaxandi á næstu árum. Auðvitað á samfélag okkar að sjá sóma sinn í því að bjóða ungu fólki sem þarf mikila þjónustu sérstök búsetu – og þjónustuúrræði sem hentar þeim betur en hjúkrunar -, dvalar -, og dagdvalarheimili fyrir aldraða, þó sjálfsagt séu þar undantekningar.

Þá vilja SFV benda á að með umræddu frumvarpi er einnig verið að tilgreina sérstaklega dagdvalarrými sem úrræði í heilbrigðisþjónustu og að þar skuli veitt hjúkrun. Þá skuli sett á laggirnar fagleg inntökuteymi vegna þjónustunnar. Í þessu felst ákveðin eðlisbreyting, enda eru margar dagdvalir í dag, öðrum þræði, ákveðið félagsleg úrræði. Þá hefur daggjald almennra dagdvalarrýma rétt svo dugað fyrir akstursþjónustunni sem á að veita, matnum sem hinum aldraða er gefinn og lágmarksmönnun til að aðstoða umrædda einstaklinga. Í sjálfum sér gera SFV ekki sérstaka athugasemd við þá afstöðu löggjafans að breyting verði hér á. Þessi vilji stjórnvalda til að gera dagdvalir meira að heilbrigðisþjónustu hefur komið fram í samningaviðræðum SÍ, SFV og Sambands íslenskra sveitarfélaga um gerð rammasamnings fyrir dagdvalarrými. Hins vegar mun felast í þessari breytingu kostnaður sem virðist ekki hafa verið metinn til fjár í umræddu frumvarpi. SFV ítreka nauðsyn þess að vönduð

kostnaðargreining þurfi að liggja til grundvallar svona breytingum. Hrafnista fékk í vor þriðja aðila, Nolta ráðgjöf, til að kostnaðarmeta dagdvalarúrræði sem felur í sér heilbrigðisþjónustu í samræmi við þær kröfur sem í slíku felst og velferðarráðuneytið hafði sett fram. Í ljós kom að **a.m.k. 30% vantar upp á daggjald dagdvalarstofnana** sem munu uppfylla þau skilyrði sem gerð eru til heilbrigðisþjónustu. Ekki er hægt að líta framhjá þessari staðreynd, hvorki við samningaborðið né við meðferð þessa lagafrumvarps sem virðist eiga að undirbyggja þessa afstöðu stjórnvalda til eðli þjónustunnar. Er því nauðsynlegt að kostnaðarmeta áhrif lagafrumvarps þessa og því algjörlega hafnað að það muni ekki hafa aukin kostnað í för með sér.

Eins og fram kemur í ofangreindum athugasemdum eru mörg atriði sem þarf að skýra og skoða betur, áður en hægt yrði að fara í þessa lagabreytingu. Eru fulltrúar SFV tilbúnir til að koma fyrir fastanefnd þingsins við meðferð málsins og ræða nánar ofangreind atriði.

Virðingarfyllt,
f.h. Samtaka fyrirtækja í velferðarþjónustu

Eybjörg Hauksdóttir framkv.stj.